

Cena 1'50 din

Edinost

Resnica je edini novc,
ki ima povsod svojo veljavo.

Kitajski pregovor.

Uredništvo in uprava: Maribor, Kopalniška ul. 6 - Tel. 25-47 - Izhaja vsak četrtek
Velja letno 36 din, polletno 18 din, četrletno 9 din, za inozemstvo letno 50 din
Kopirjal se ne vratajo - Pošt. čok. rač. 11.787 Mariborske tiskarne d. d. Maribor
Oglaš po ceniku

Ciano o italijanski zunanji politiki

Preteklo soboto je imel grof Ciano dolgo pričakovani zunanji politični govor. Že 1929. je Mussolini opozoril, da je treba nujno začeti z izpodbijanjem krivične mirovne pogodbe. Zadel pa je ob izrek: »Izprememba pomeni vojno«. Ta izrek se je izkazal kot usoden za Evropo. Skupna varnost je bila le utvara, bila je le krinka za politični in vojaški pritisk določeni skupin držav. Italija je zato predlagala pogodbo med štirimi veličami Anglijo, Francijo, Italijo in Nemčijo. Predlagala je tudi razorožitev — vse brez uspeha. Odtlej se je Italija odločila, da bo za ureditev svojega imperija in za svoje koristi sama skrbel. Abesinska zadeva je bila nujna posledica tega stališča in posledica dolžnosti, da si zagotovi varnost, neodvisnost in bodočnost. Ko je pričel Franco svojo akcijo se je Italija takaj zavedla svoje dolžnosti, razumela je pomen te akcije, saj je poznala delovanje kominterne v Španiji. Vedela je, kako posledice bi imela rdeča zmaga za mlr v Sredozemlju. Poraz nacionalistov bi

ogražal italijanske korositi v Sredozemlju. Italija ni mogla gledati prekrizanih rok tuje vmešavanja. Med državami, ki so spoznale položaj v Španiji je bila tudi Nemčija. Politika osi Rim-Berlin, ki se je pričela že v abesinski krizi, je bila prvič praktično uporabljena v Španiji. V tem času je sprejela Italija nemško povabilo za pristop k protikomunističnemu paktu. Ta pakt je imel jasan političen namen, da okrepi protikomunistični sistem ter pripravi mnogo širše sodelovanje na vseh področjih med državami, ki so pripadle temu sistemu. Edina naloga tega pakta je bila, da spravi v sklad upravno sodelovanje med tremi vladami za obrambo proti boljševiški nevarnosti. Brezkoristen bi bil ali bi ostal v najskromnejših mejah navadnega sporazuma, če ne bi bil svečana politična obveza med državami. Nadalje je Ciano orisal namen in pomen monakovske konference ter povedal nekaj besed tudi o zasedbi Albanije. Dejal je: Zasedba Albanije je bila izključno

italijanski korak, ki so ga edino narekovali nagibi, kateri se tičejo naših lastnih interesov, ter položaj, ki je postal v Albaniji ni imel nobene zveze s položajem na Češkoslovaškem. Priključitev Albanije Italiji je pomenilo uresničenje starih pravic in kronskih dolgotrajnih naporov ter naše delavnosti v korist albanškega naroda (citrano po »Slovincu«). Potem je Ciano govoril še o italijanski volji do miru, ki ga potrebuje še tri leta, omenil neizpremenjeno stališče Italije do Nemčije, očrtal poljsko krizo ter označil italijansko stališče do Balkana, posebno do Jugoslavije in drugih držav. V italijanskem tisku so izšli nekateri prav zanimivi komentarji, ki ta govor še izpopolnjujejo. »Tribuna« piše: »Dvojne novih dejstev slišimo iz govora zunanjega ministra grofa Ciana. Prvo dejstvo je, da je nemška vlada postopala neodvisno in se ni ozirala na obveznosti, ki sta jih obe, Nemčija in Italija podpisali. Drugo dejstvo pa je, da svojega namena, sklepati prijateljsko pogodbo s

Sovjetsko Rusijo, Nemčija ni sporočila italijanski vladi, marveč jo je postavila pred gotovo dejstvo. Italijansko vlado je obvestila šele na predvečer podpisa nemško-sovjetskega pakta v Moskvi.

Podobno piše »Corriere Padano« (ki je glasilo maršala Balba), ki pravi, »da Italije ne zadene nobena krivda za razmah Sovjetske Rusije v Evropo. To je izključno zadeva Nemčije same. S stališča politike »osišča Rim-Berlin« nenadni nastop Sovjetske Rusije, Italije ne briga, ampak samo Nemčijo, kajti Italija je bila o nemško-sovjetski pogodbi informirana šele 21. avgusta, medtem ko je bila pogodba že dne 24. avgusta podpisana v Moskvi. Italija se ni oddaljila od osišča. Italija je spoštovala duh in besedo Italijansko-nemškega pakta, ki je predpisal, da se morata obe vladi vedno med seboj posvetovati, preden katera začenja kakšno pobudo v zunanji politiki.«

„Zdaj moremo zajadrati s polno paro v slovanstvo in jugoslovanstvo!“

Po treh tednih zasedanja arhijerejskega zbora pravoslavne cerkve je priredil Nj. Sv. patriarh svečano kosilo, h kateremu je povabil tudi vlado, ki se je številno udeležila, saj se je odzvalo 18 ministrov, med njimi dr. Krek. Cerkveni zbor je rešal predvsem finančna vprašanja pravoslavne cerkve in tega se je dotaknil tudi patriarh Gavriilo v svojem govoru na banketu. Rekel je: »Kot vsaka organizacija ima tudi srbska pravoslavna cerkev svoje potrebe in — računa na podporo in darežljivost države.« Predsednik vlade D. Cvetković je odgovoril, da je vlada na včerajšnji seji pokazala polno razumeva-

nje za potrebe srbske pravoslavne cerkve. Po burnih vzklikih so vsi prisotni zapeli »Mnogaja ljeta«. Po kosilu je izjavil D. Cvetković novinarjem: »To je le prijateljski sesanek.« Govoril je nato škof Jovan, potem pa dr. Maček, ki je rekel: »Mi Hrvatje smo vodili dvajset let borbo, bodite prepričani, ne proti srbstvu in tudi ne proti slovanstvu; vodili smo borbo za priznanje naše narodne individualnosti, in ko smo tu uspeli, nam ni treba več borbe, zdaj moramo zajadrati s polno paro v slovanstvo in jugoslovanstvo.« Po tem govoru sta se patriarh in dr. Maček objela in poljubila.

Poročila s fronte ua Finskem

»Večernik« poroča: Po vesteh z norveško-finske meje so ruske čete včeraj zasedle finsko arktično ozemlje, ležeče med Norveško in Rusijo. Glavna komanda ruskih čet je zdaj v Kalmijasvitu. Tuji opazovalci poročajo, da so poleg motoriziranih čet na tem področju operirale tudi pehotne čete kakih 10 tisoč mož, dočim se je na finski strani bojevalo samo kakih tisoč mož. Ruske izgube so zelo velike. Opaženo je tudi, da so ruske čete, ki operirajo južno od petsamskega področja, zelo dobro opremljene. Zima je vedno hujša. (Reuter).

Ass. Press. Ponoči so ruske čete na najsevernejši finski fronti napredovale 180 kilometrov južno od mesta Petsama, kjer se je sovjetski napad pričel, do mesta Naatsi. Preden so sovjetske čete vkorakale v to mesto, so morale premagati hud odpor finske obrambe. Finske čete so bile potisnjene nazaj do kaskamskega okrožja.

7 dni po svetu

□ Chamberlain je obiskal z letalom zapadno fronto. Njegovo letalo so spremljali angleški lovci.

□ V nekaterih romunskih tovarnah in petrolejskih predelih je prišlo do hudih eksplozij, ki so zahtevale mnogo žrtev. Eksplozije so baje delo vohunov vojujočih se držav.

□ Iz Rima poročajo, da je odpotoval ruski novi poslanik Gorelkin še pred uradnim nastopom iz protesta proti demonstracijam.

□ Poljsko kratkovalovno postajo so odprli v Parizu.

Svojim naročnikom, čitateljem in prijateljem želim

VESEL IN SREČEN BOŽIČ 1939

uredništvo in uprava »Edinosti«

Dvajsetnica slovenske univerze

Najvišji slovenski učni zavod, Aleksandrova univerza v Ljubljani, je 16. in 17. t. m. praznovala 20-letnico svojega življenja, svoje borbe za obstoj in izpopolnitev. Pred dvajsetimi leti je namreč Protičeva vlada s prosvetnim ministrom Lj. Davidovičem in tremi slov. ministri izpolnila davno željo vseh Slovencev: z zakonskim določilom je poklicala v življenje slovensko vseučilišče v Ljubljani.

V proslavo te pomembne obletnice sta se poleg promocije dr. Korošca za častnega doktorja vršili dve javni slavnosti prireditvi. 16. t. m. zvečer je bila v opernem gledališču slavnostna predstava Foersterjevega »Gorenjskega slavčeka«, za uvod pa je pesnik O. Zupančič spregovoril tople in klene besede, ki so veljale predvsem slov. akad. mladini. Drugega dne pa se je vršilo v Beli unionski dvorani svečano zborovanje, na katerem je bilo navzočih in je — po uvodni besedi rektorja dr. Slaviča — tudi govorilo več ministrov: dr. M. Krek, dr. J. Šutej (kot zastopnik dr. Mačka), dr. Korošec, inž. Beslič. Poleg teh so pozdravili naš najvišji učni zavod ter govorili tudi ban dr. Natlačen kot zastopnik predsednika vlade, predsednik Akademije znanosti in

umetnosti dr. Nachtigal, rektor zagrebškega vseučilišča, zastopnik beograjske univerze ter ljubljanski župan. Ob koncu je podal vseuč. prof. dr. Polec izčrpano zgodovino borbe za to našo ustanovo, narkar je Akad. pevski zbor zaključil slavnos tz Adamičovo »Zdravico«.

Slovensko vseučilišče, najvišja afirmacija svobodnega slov. življenjskega utripa in hotenja, stopa tako v tretje — upajmo, srečnejše — desetletje. Ob tej priliki ji tudi mi iz dna srca ključemo: naj živi, naj raste, naj procvita!

Volitve v Bolgariji

Kljub nemirnemu mednarodnemu položaju bodo decembra in januarja v Bolgariji volitve v sobranje — v narodno skupščino. To bo po številu 25. sobranje. Prvi del volitev bo 24. decembra, ko bo volilo šumansko okrožje; 14. jan. bo volilo burgoško in plevljansko, 21. jan. starozagorsko in vraško, 28. jan. plovdivsko in sofijsko okrožje. Po ustavi od 19. maja 1934. leta ne obstajajo stranke. Zato bodo te posamične — poimenske kandidature. Za prvi del volitev je od 233 predloženih kandidatov odobrenih 150.

Ugodnost za nove naročnike o božiču:

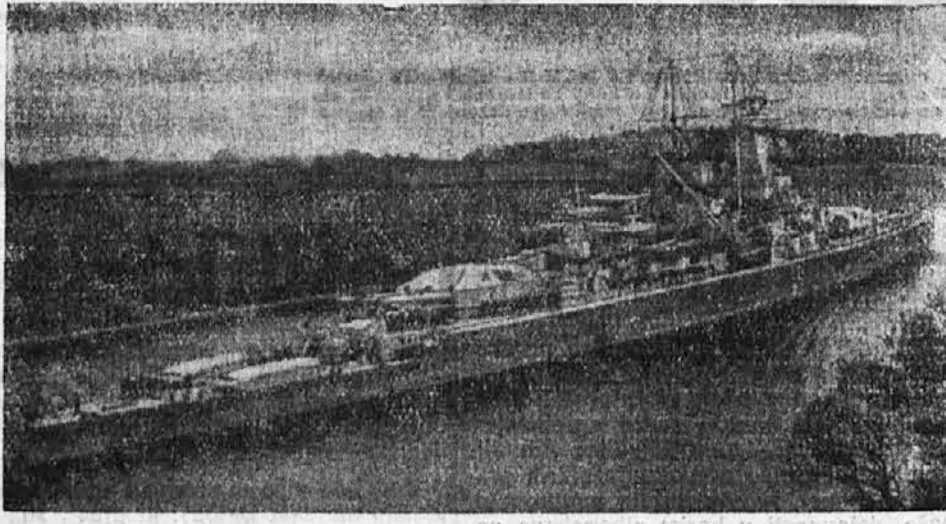
Današnje, božično številko, pošiljamo na ogled nekim naslovnikom, ki so občasno list že prejeli na ogled. Kdor »Edinost« TAKOJ ALI NAJPOZNEJE DO NOVEGA LETA naroči — za enkrat zadostuje za to dopisnica — mu bomo tednik pošiljali z Novim letom do konca januarja 1940. izjemoma brezplačno, itak majhno naročnino pa zaračunali šele od 1. ebruarja 1940. dalje. ZA TO IZJEMNO UGODNOST, ki jo nudimo »BOŽIČNIM NAROČNIKOM«, smo se odločili, da se tudi novi naročniki lahko prepričajo, kako krivični so napadi na »Edinost«, ki se baš konec starega leta najbolj množijo pri strastnih nasprotnikih poštenih prizadevanj našega tednika.

Uprava »EDINOSTI«

Maribor, Kopalniška ulica 6

„Admiral Graf von Spee“

Nemci sami pogнали oklopnico v zrak, da ne bi padla sovražnikom v roke

Pozornost vsega sveta je bila zadnje dni osredotočena na dogodke v Južni Ameriki, kjer se je odigralo zadnje poglavje drame ene najmodernejših nemških vojnih ladij. Milijoni ljudi so po vseh delih sveta pričakovali, kako se bo izteklo srečanje oklopnice z nadmočnim brodom Angležev in Francozov.

Ze v pretekli številki smo zabeležili vest, da je v sredo, 13. t. m. v južnem Atlantiku nemška oklopnica »Admiral Graf Spee« napadla vrsto angleških ladij, namenjenih iz Južne Amerike v Anglijo, ki so jih spremljale angleške križarke »Exeter«, »Ajax« in »Achilles«. Zapletla se je z njimi v boj, ki se je začel kakih 400 morskih milj vzhodno od ustja reke La Plata. Angleži so manevrirali tako spretno, da nemški ladiji, dasi je bila večja in močnejša kot vsaka nasprotna, ni preostalo nič drugega, kot da se je precej poškodovana zatekla v urugvajsko pristanišče Montevideo. Oklopnica je dobila precej zadetkov, med njimi dva močna na pramcu, ki sta poškodovala oklopni stolp s težkimi topovi. V bitki je bilo ubitih 36 mož posadke, 60 pa jih je bilo ranjenih. Nemci so v Montevideu izkrcali mrtlice in jih svečano pokopali, izkrcali so tudi nekaj težko ranjenih in jih spravili v ta-

mošjno bolnišnico.

Po mednarodnih določbah vojna ladja v vojni ne sme biti v nevtralnem pristanišču več kot 24 ur, ako ni nevarnosti za njeno plovnost, kar pri nemški ladiji ni bilo. V nedeljo zvečer je potekel itak podaljšani rok. Poveljniku ladje kapitanu Langsdorffu so sporočila urugvajska oblastva, da ima do 18. ure ameriškega časa (ob 22.30 srednjeevropskega časa) zapustiti luko in urugvajске teritorialne vode (v razdalji 5 morskih milj ali 9 kilometrov), sicer jo bodo razorožile in posadko do konca vojne internirale. Nemci so baje hoteli ostati tako dolgo v luki, da bi prihitela medtem na pomoč enaka oklopnica »Admiral Scheer«, ki križari nekje v bližini Argentinije. Angleži pa se tudi podaljšanju bivanja niso preveč zoperstavliali, ker so medtem hiteli z vso paro na pomoč trije zavezniški drednavti (angleška »Renown« in matična ladja za letala »Arc Royal« ter francoska »Dunkerque«). Angleži so mislili, da bodo zvalili v past tudi »Admirala Scheera«, in ga uničili. Pred Montevideom je budno križarilo nasprotniško brodovje, da uniči »Admirala Speeja«, čim se pokaže na odprtem morju, in morda tudi posestrimo, ki mora biti nekje v bližini.

7 dni domačih vesti

* Predsednik državnega sveta dr. Sa- gadin je bil upokojen.

* V Splitu so bile demonstracije ko- munistov. Na obali se je zbralo 600 ljudi, ki pa so kmalu narasli na več tisoč ljudi. Na povelje redarstva, naj se razidejo, so nekateri iz gruče začeli metati kamenje in vzklikati v komunističnem duhu. Polcija je bila prisiljena uporabiti orožje. Najprej so streljali v zrak. Pri spopadu je bil tež- ko ranjen komunist Buljanović Vicko iz Splita, ki je med prevozom v bolnišnico umrl. A. A.

* Zagrebško radijsko postajo je kupi- la država za 1.900.000 din.

* Novinarske vrste v Sloveniji so se zopet skrčile za enega člana. V Ljubljani je po daljšem bofehanju umrl član ljub- ljanske sekcije Jugoslovenskega novinar- skega združenja Ivan Kalinšek, ki je bil več desetletij sotrudnik »Slovenskega naroda«. Star je bil 66 let. Naj v miru počiva!

* Novo poštno polopje o začeli gra- diti v Kranju. Stavba bo enonadtropna in bo stala nad milijon dinarjev. Občina je zastoj odstopila stavbišče. V poslop- ju bo tudi nameščena avtomatska tele- fonska centrala.

* Znižan porto za razglednice za praznike. Poštno ministrtvo je za Božič, Novo leto in Veliko noč znižalo porto za razglednice, tudi z voščili od 1 dinarja na 50 par, vendar razen naslova ne smejo imeti napisanih več kot pet besed mozdrava, voščila itd. Ta določba velja v čstu od 10 dni pred prazniki in 5 dni po praznikih, za Božič torej od 20. decem- bra do 6. januarja.

□ Poljska — rezervat. Nemška vlada je opustila, kakor poroča »Börsenzeitung«, misel na poljski protektorat. Na- mesto tega se ustanovi poljski rezervat, ki bo obsegal okrožja Varšavo, Radom in Krakov, in to po vzorcu židovskega pro- tektorata v Lublinu. Vsi na področju stare Nemčije in zasedenega ozemlja st- nujouči Poljaki bodo prisilno naseljeni v tem rezervatu. Načrt o ustanovitvi poli- skega protektorata je nemška vlada opu- stila, ker ni mogla najti med Poljaki ni- kogar, ki bi bil pripravljen sestaviti vla- do takega protektorata.

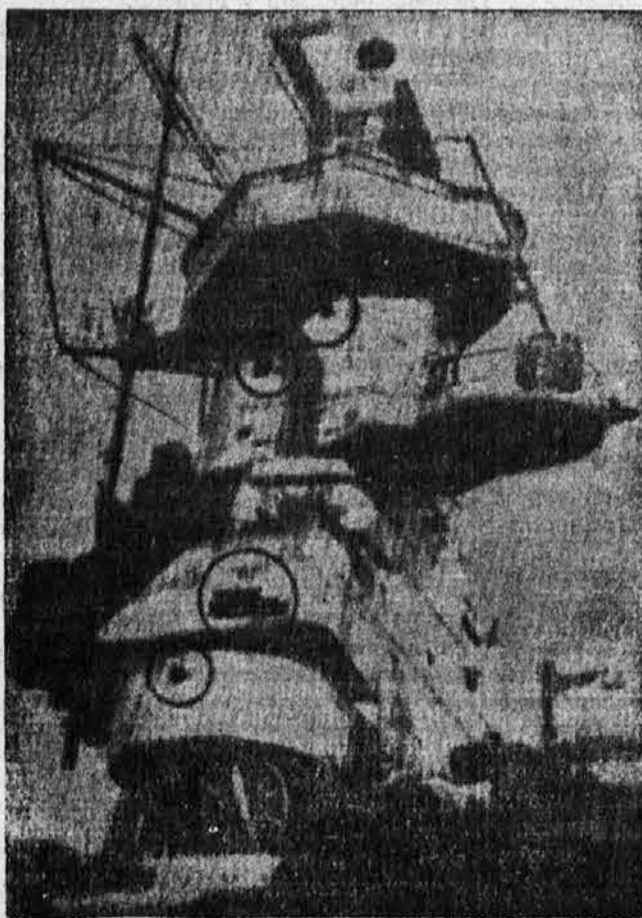
□ V Parizu je bila preimenovana Ulica Moskve v Ulico Helsinki.

□ Nizozemska kraljica Viljemina je prečitala v radiu proglas na narod, v katerem se spominja požrtvovalnih nizo- zemskih vojakov, ki stojijo na meji ter izraža svoje dopadenje nad dejstvom, da je nizozemsko ljudstvo doslej znalo z mi- rom prenašati vse težave, ki jih prišana zanje evropski položaj.

— ribičem kot strateška borba, kot borba za nacionalne interese Amerike. Tako je pred kratkim poizkušal zastop- nik Kalifornije v parlamentu dokazati, da je množica japonskih ribičev samo nekaka predstraža japonske vojne mor- narice. Luka Long Beach, ki leži ob mor- ju in mimo katere morajo ladje, ki plu- jejo v Los Angeles, ki leži 80 km od oba- le, je sedišče japonske ribiške flotile. Jadrnice in ribiški čolni Japoncev, tako je trdil zastopnik Kalifornije, niso ničesar drugega kot maskirane bojne edinice ja- ponske vojne mornarice. Vsaka jadrnica je opremljena z Dislovim motorjem, čol- ni imajo priprave za polaganje min. Cel- to je trdil, da so ribiči japonski mornarji, ki jih vodijo rezervni japonski mornari- ški oficirji.

Razumljivo je, da je vsa ameriška jav- nost postala pozorna na japonske ribiče v Long Beachu, vendar niso mogli novi- narji najti ničesar drugega, kakor dobre ribiške čolne, ki so bili opremljeni za ri- bolov, a o vsem ostalem, kar je povedal zastopnik Kalifornije v parlamentu, ne duha, ne sluha.

Kljub vsemu se pa odnosi Amerikan- cev do Japoncev nikakor niso zboljšali. Medtem ko nastavljajo črnce kot šoferje in služabnike, uporabljajo Japonce skoro izključno kot vrtnarje, a le malo od njih pride na ta način do kruha. Razen tega se Japonci zelo težko naučijo angleški, kar je seveda razumljiva ovira za nast- avitev. — Tragika Japoncev je v tem, da nazaj v svojo domovino ne morejo, ker jih tamkaj ne smatrajo več za Japonce, na drugi strani pa se ne morejo pošteno in na primeren način preživljati v svoji novi domovini. Razen tega pride na troje mož komaj ena ženska, kajti druge žen- ske za nje po obstoječih zakonih ne pri- hajajo v obzir in tako so zapisani iz- umrtju. Kljub vsemu preganjanju pa ka- že statistika, da se iz vrst Japoncev re- krtura zelo malo število kriminalnih ti- pov, čeprav kažejo statistike, da je iz vrst priseljencev največ zločincev.

Zadeti v poveljniki most

Na povelje Hitlerja, ki je bilo sporoče- no brezlično ladji, je kapitan Langsdorff v nedeljo zvečer nekaj pred 18. uro (ame- riškega časa) izkrcal 700 mož na nem- ško petrolejsko ladjo »Tacomo«, ki je tu- di bila v Montevideu, in z ostankom po- sadke odplul iz luke. Usmeril se je naj- prej proti zapadu, kakor da bi se hotel zateči v argentinsko luko Buenos Aires, pa je potem zopet zaokrenil in se usta- vil v bližini Montevidea. Z oklopnice se je izkrcalo zopet precej mornarjev, ki so prišli na »Tacomo«, ki je ves čas sledila »Admiralu Speeju«. Na ladji je ostal le še poveljnik in nekaj višjih oficirjev in iz- vežbanega moštva. Okrog 19. ure se je oddaljil od broda zadnji rešilni čoln s ka- pitanom in poslednjim ostankom posadke. Ko je bil čoln nekaj sto metrov oddaljen od oklopnice, je kapitan Langsdorff prit- isnil na gumb, zvezan po dolgem kablu z ladjo, in na oklopnici je nastal strašen pok. Nemci so sami pogнали ladjo v zrak, da ne bi padla sovražnikom v roke. Sle- dila je druga eksplozija, ki je preklala ladjo na dvoje, in potem še ena. »Ad- miral Graf Spee« se je počasi postopila, ker pa je tam morje globoko le 9 metrov, štrli velik del ruševin nekaj tako ponos- ne nemške bojne ladje še iz morja. Na obali je bilo na stotisoče ljudi, ki so gle- dali strašni prizor, ki se je odigral ne- koliko kilometrov pred njihovimi očmi. V zraku so krožila angleška letala in se potem vrnila na ladje.

Tudi Angleži so imeli kakih 70 mrtvih in zelo mnogo ranjenih. Nemška ladja se je v bitki pretekli teden dobro branila. Če bi pa sedaj izplula na odprto morje, bi šla v gotovo smrt vsa posadka. Nemci so žrtvovali ladjo, kakor so poleli 1919. v Soapa Flowu vse brodovje, kakih 70 ladij, da jih ne bi imeli po izgubljeni voj- ni Angleži.

Moštvo je bilo rešeno brez sleherne iz- gube in je bilo internirano. Angleško bro- dovje križari še vedno ob južnoameriški obali in očitno čaka na prihod druge nemške oklopnice.

»Admiral Graf Spee« je enako kakor »Deutschland« in »Admiral Scheer« bila zgrajena pred nekaj leti in je imela 10 tisoč ton. Bila je izvrstno oborožena. Imela je 6 topov po 28 cm, 8 topov po 15 cm in 6 topov po 10.5 cm, potem pro- tilletalsko artiljerijo in torpedne cevi. Ime- la je tudi dvoje letal na krovu. Stala je nad milijardo din. Imela je dizlove stroje na nafto in je lahko plula 10.000 morskih milj (18.520 kilometrov) daleč z nafto, ki jo je imela v sebi.

□ Poveljnik oklopnice »Admiral Graf von Spee« je naredil samomor. Med po- morščaki je običaj, da poveljnik ne pre- živi svoje ladje.

□ Poveljnik oklopnice »Admiral Graf von Spee« je naredil samomor. Med po- morščaki je običaj, da poveljnik ne pre- živi svoje ladje.

Japonci v Ameriki

Združene ameriške države ne poznajo samo vprašanje črncev in Židov, ampak tudi vprašanje Japoncev. Kako je do tega prišlo?

V Arizoni so se naselili ob veliki reki, ki stalno poplavlja svoje bregove, Japonci. S svojo veliko delavnostjo in spret- nostjo se jim je posrečilo, da so ustvarili iz ozemlja, ki je bilo doslej pusto in ne- obljudeno, velike in plodnosne farme, ki so donšale lastnikom velike dobičke. Nastale so plantaže zelenjave in sadja, ki so kmalu začele vplivati na tržno ceno in zato se ni čuditi, ako so začeli sosedje teh farm — Amerikanci z zavistjo gleda- ti na te farme. Začelo se je godrnjanje in

medsebojna huda konkurenca, dokler ni- so lepega dne eksplodirale bombe, ki so jih podtaknili zavistni sosedje — Ameri- kanci, na mnogih farmah in dale s tem razumeti Japoncem: Izselite se ali pa vas mi vržemo ven.

Kakor se je v dobi svobodne selitve v Ameriko priselilo na milijone Evropejcev v Ameriko in so se ti naselili na brego- vih oceana, tako so se tudi Japonci pri- selili v velikem številu in se naselili na obalah Pacifika, v Oregonu, Kaliforniji in Washingtonu. Od tod so se selili v Arizono, Utah in Wyoming. Tam, kjer so se domačini le s težavo preživljali, tam so Japonci izvrstno uspevali. Nastala so

trenja, ki so dovedla do požigov japo- nskih naselbin in do preganjanja Japo- ncev, dokler l. 1924. ni bilo onemogoče- no priseljevanje Japoncev z »Gentlemen- Agreementom«. Kljub temu pa je ostala mržnja do Japoncev, ki se je jasno izra- žala tudi v zakonodaji. Tako je izšel za- kon, da se ne smejo poročiti pripadniki bele rase z pripadniki rumene rase, pre- poved ustanavljanja farm brez predhod- nega dovoljenja vlade in drugi slični za- koni, ki so imeli nalogo, težiti Japoncem življenje v Ameriki.

Japonci, katerim je bilo onemogoče- no, da bi se bavili s poljedelstvom, so se za- čeli seliti na morsko obalo in se baviti z ribolovom. Med tem ko so vodili boj pro- ti Japoncem kot farmerjem kot konku- renčno vprašanje in vprašanje rase, se je pa začela voditi borba proti Japoncem

★ Vesele in srečne božične praznike! ★

Božini utrinki

Ali se še spominjate vojnih božičev? Vi, ki ste kot deca posedali doma za mizo in spravili materi solze v oči s priprostim vprašanjem: »Pa mama, kje je prav za prav atek?« Ali se še spominjate? In vi, ki ste ždeli v hladnih jarkih ter se trepetajočimi rokami odpirali pošto in morebitne pakete s skromno sladico in doma spletenimi nogavicami? Ali se še spominjate?

Ko boste letos sedli za morda skromno božično mizo, ne pozabite, da so na vseh frontah in po domovih Evrope ljudje, ki te vaše spomine doživljajo, ki si ne morejo iti z roko brezbržno preko čela in malomarno zamahniti: »Ah ti spomini! Saj niso resnica, saj so le sanje, ki jih je prinesel mrak!«

O Božiču se zbira družina. Od povsod pridejo in hitijo domov, da se ob božični večerji pogovorijo, kako in kaj, da povprašajo, kako gre dom, kako se kaj živi in ali bi ne kazalo tega in onega nekoliko izpremeniti, tu pa tam kaj popraviti in izpopolniti. In potem gre beseda o tem, kako je življenje zunaj. Nekaj je treba povedati tudi o politiki. O vojni pa o Chamberlainu in o Finski. Treba je pokazati, da človek ni kar tako za plotom, ampak, da se zanima za vse kar se godi. Morda se bo tu pa tam med očetom in sinom, ki se je bil vrnil iz mesta beseda napela — toda kmalu se bo zopet spustila v lagodni tok in zopet bo zavladalo v hiši tisto razpoloženje, ki se ga ne da drugače označiti kakor božični mir.

Časopisi poročajo, da bodo morda tudi na zapadni fronti o Božiču mirovali. Kajti — tako pravijo poročevalci — tudi poročilo »Nič posebnega«, ali »Majhne praske prednjih straž!« še dolgo ne pomeni, da bi vojaki res brezskrbno sedeli v svojih utrdbah brez vsakršne nevarnosti. Tudi vsako izmed teh uradnih poročil skriva v sebi morda deset ali celo več mrtvih oziroma ranjenih. Tudi taka pozicijska vojna zahteva svoje žrtve. Morda jim bo božični mir prinesel prvi resnični oddih, morda bo kljub temu še dovolj žrtev. Mi, ki smo tu daleč v neutralnem »zaledju«, bomo izvedeli o teh žrtvah samo tedaj, če bodo prestopile »običajno mero«.

Božič 1939

Tam daleč nekje
v deželi, ki ji sice
obraza ne ve,
tam daleč nekje
sloni ob puški vojak.
Prostak.
Mračno
se ozira v nebo
in z nogo grebe sneg
Tam daleč nekje
sloni na straži vojak
in mu je težko.

K njemu bi stopil
in mu stisni roko.

F. K. Jan Štepec

BOŽIC V PREKMURJU

Trpkim dnem, ki jih doživljamo — primerno, bo slovenski narod obhajal svetonočne praznike, davni krščanski simbol miru, ljubezni in sreče. Tudi Prekmurje, kot ena najmlajših slovenskih pokrajin, bo zaobseženo v tem praznovanju. Videz je, da bo enako onemu v drugih slovenskih pokrajinah in predelih; videz samo, zakaj za prekmurjskim praznovanjem bo stalo življenjsko vprašanje tisočev in tisočev: kaj bo z osnovnimi krušnimi potrebami v bodočnosti, v prihodnji pomlad?

Dan na dan se namreč v manjših skupinah, v stotinah vračajo prekmurjski sezonski izseljenci iz tujine na svoje domove, kjer bodo v družinskem krogu preživeli božične praznike, vsaj za silo oblekli in obuli sebe in domače, poplačali davke in vsakršne zaostanke ter nakupili najvažnejše življenjske potrebščine. In potem? Ostali bodo pač doma, ne kot po navadi samo nekaj mesecev, temveč tako, za »nedoločen čas«, kot pravimo; prilike v svetu so pač take.

Sezonsko izseljevanje je bilo vse do zadnjega neke vrste zasilna rešitev življenjskega obstoja več kot deset tisočev Prekmurcev.

Za izseljenskim problemom bo spet ostala podoba ene izmed najbolj preobremenjenih slovenskih pokrajin z nikakršno priliko tisoč in tisoč pridnih ter delavnih rok po znatnejšem zaslužku. Poleg tega pa bo ostala tudi podoba pokrajine, ki ji manjka tisočero življenjsko potrebnih stvari — podoba pokrajine, kateri manjka tudi moralne podpore.

Če na vse to človek trezno pomisli, potem ne vidi samo »svojstvenost« nekam v panonsko ravan pomaknjene zemlje, ne, potem vidi več: pekočo življenjsko podobo. In letošnji božični prazniki tisočev in tisočev Prekmurcev v gorikih, ravenskih in dolinskih vaseh bodo nekje na dnu nosili pečat žgoče skrbi.

BOŽIČNICE

V našem listu smo že večkrat naglasili kako je važno, da posvetimo otrokom čim več socialnega in karitativnega dela. Skrb za dobro obleko in obutev ter za zadostno prehrano zlasti socialnih šibkih slojev je nujna in z zadovoljstvom lahko opazimo, da slovensko učiteljsko že dolgo vrši to delo ter skuša lajšati v našem družbenem redu to rano na narodnem telesu. Hvalovredno je, da so se lotili pomožnih akcij tudi višji sloji ter slede delu učiteljstva. Po nekaterih socialno šibkih predelih Slovenije je veliko bede in se je o tem v naši javnosti mnogo govorilo. Pozdraviti je vsako delo za izboljšanje tega stanja, četudi se zavedamo, da je miloščina samo kaplja v morje, ki trajno rane ne more zaceliti. Poudariti pa moramo: Ni človek, in še manj Slovenec, ki ima, a revnemu ne proži pomoči!

Zgodbice o Anastaziji

Vi ne poznate Anastazije? Anastazija je Francozinja. Če je lepa? Hm, to je po okusu. Vsekakor pa je že precej v letih. Takole okoli 100 do 150 morda celo več let ima. Še ne veste? Pomagam vam. Anastazija je več ali manj zvesta spremeljalka tiska. Mi jo prozaično imenujemo cenzuro. Francozi, ki so bolj duhoviti, so ji dali lepo ime. Tako kakor se je imenoval znameniti top Berta, kakor se imenuje bajonet pri Francozih ljubeznivo Rozalija, tako se imenuje cenzura v Franciji Anastazija. Njen sedež ali glavni stan je v hotelu Continental. Tam prebiva obdana od neštetihi svojih služabnikov veščiel v uniformi. Vsak novinar, bodisi Francoz bodisi tujec, mora izročiti vsak svoj rokopis v nezalepljeni kuverti v imenovaem hotelu ter lepo mnirno čakati na svojo usodo. Prihodnji dan ali prihodnji teden bo videl svoj članek v časopisu lepo natisnjen — ali pa tudi ne.

Zanimivo je, da so se Francozi tako naglo navadili na omejitve svobode, ki so jih še pred dvemi, tremi leti za časa Blumove vlade smatrali kot bistven del francoske ustave in so Bluma, ki je po samomoru ministra Salengra hotel ustaviti divja napada na ministrovo osebo, njegov načrt o omejitvi tiskovne svobode odločno zavrnili. Toda danes je vojna in povsod lahko bereš: »Sovražnik prišluskuje!« Danes se je uvedla cenzura brez vsakršnih posebnih protestov. Toda nekaj si Francozi vendarle niso pustili vzeti: dovtip. Najvišja cenzurna oblast v Franciji je postal znani francoski pisatelj

in dramatik propagandni minister Jean Giraudoux. Čeprav ga smatrajo tudi nasprotniki kot moža izredne književne kulture in takta ter ga, kakor vedo poročati, imajo prav radi se od časa do časa tudi iz njega ponorčujejo. Njegovo ime so n. pr. izpremenili v Ciseaux doux (= Sladke škjarje) čemur se je baje sam od srca nasmejal in ni cenzuriral. Prav tako so izšli v Franciji časopisi, kjer je bilo preko bele lise natisnjeno: »Rezervirano za gospodično Anastazijo!«, ali pa je n. pr. v šaljih listih naslikana na isto mesto stara gospodična z ogromnimi škjarjami. Pri Anastaziji pa ni Giraudoux edini francoski pisatelj. Znan angleški novinar pripoveduje, da je nek večer srečal v palači Continental celo poročnika Herzoga, ki ni bil nihče drugi kakor sam »nesmrtni« André Maurois.

Ko se je uvedla francoska vojna cenzura so časopisi prinesli ob tej priložnosti nekaj zanimivih zgodbic o zgodovini cenzure v Franciji pa tudi drugod.

Škurjanec in njegovi tovariši
V dobi protestantizma marsikdaj ni bilo varno podpisati svoj spis, posebno, če pisec ni imel dovolj zaslobe pri deželnem knezu. Tudi Trubarju se je zdelo bolje, da se skrjuje za Prijatelja vseh Slovencev, založnik pa je postal Škurjanec, ki nikoli ni živel. Takih primerov je bilo še nešteto. Posebno v dobi pred francosko revolucijo je bilo takih brezimnih brošuric na tisoče. Tiskale so se pri tiskarju P. Marteauu v Kölnu ali celo 100 milj od Bastilje. Revolucija je sicer za ne-

kaj časa osvobodila tisk, a z Napoleonom je dobil nove uzde. Znamenit je primer nemškega založnika Palma, ki je radi brošurice, ki jo je bil napisal Görres (»Nemčija v svojem najgobjem ponižanju«) moral pred puške.

Hruške proti kralju

Leta 1830. je nastala v Parizu znova revolucija. Vrgli so kralja Charla X. in hoteli proglasiti demokratsko republiko. Toda na oblast je prišel finančni kapital z meščanskim kraljem Louisom Phillipom. Ze ob nastopu je imel strašno opozicijo proti sebi. Napadali so ga vsi, ki so videli v njem le zastopnika reakcije, katero so pravkar skušali vreči s prestola. Tedaj je osnoval založnik Charles Phillipon, ki je bil obenem odlični karikaturnist satiričen list »Charivari« ter kasneje »Caricatures«. V teh dveh časopisih sta sodelovala poleg drugih znamenitih Francozov tudi slikar Daumier in romanopisec Balzac. V juniju 1831. so prišli na misel, ki je bila tako rekoc smrtna za kraljevstvo. Nekdo je pogruntal, da ima glava Louisa Philippa podobo hruške. In to hruško so znali sijajno izkoristiti. Štiri leta so z njo držali pozornost Francozov v šahu. V vsaki številki so našli nekaj novega. In če je kdo tedaj v kaki gostilni naročil hruško »une poire«, so bruhili vsi gostje in natakarji v smeh. Ena izmed številkih Philliponovega časopisa je bila n. pr. tiskana na vseh straneh v obliki hruške. In čeprav v članku ni bilo niti besede o kralju, so vsi razumeli, za kaj gre.

Irci in Calligula

Leto 1835. je prineslo ukinjenje tiskovne svobode do 1848. ko so si jo zopet priborili. Toda tisk je kmalu zopet zapa-

del svoji usodi. Zanimivo je, kako so se znali umikati ostroštim tiskovnega zakona Čehl pod pokojno Avstrijo. Ker niso smeli tožiti o svojem zatiranju, so pisali o ubogih Ircih, ki da so pod Angleži tako zelo preganjani. Tudi v slovenski tisk so te »irske zgodbe« prišle. Ponatiskaval jih je prvi slovenski poklicni novinar Tomšič, ki se je tik pred svojo smrtjo nalezl tiskovnih tožb »kakor berac uške. Kolikor jih je imel pred celjskim sodiščem, jih je vse častno rešil ter se »zmaza«, kakor sam pravi. V Nemčiji sicer ni bilo posebno ostrih tiskovnih zakonov razen v letih, 1878—1890, ko so bili prepovedani socialisti, ki so potem po dvanajstih letih podzemeljskega dela zopet nastopili za svobodo tiska. Razen precej široko pojmovanega zakona o »Majestätsbeleidigung« ni bilo nobenih omejitev. In še ta zakon je znal nemški pisatelj Quidde obiti z opisovanjem življenja rimskega cesarja Calligule.

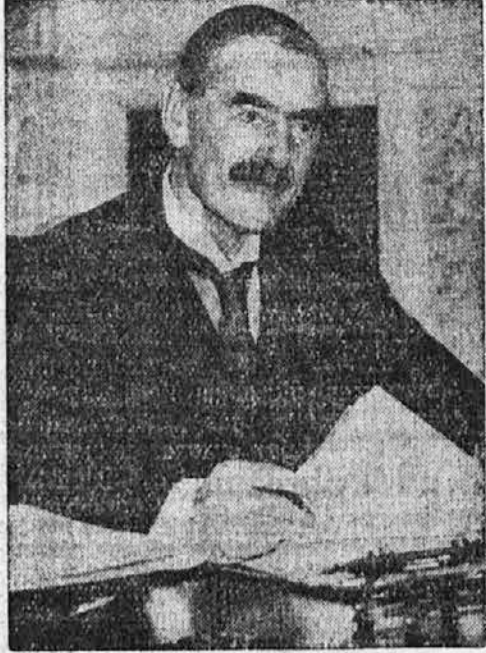
Stavka novinarjev

Še eno zgodbico moramo povedati, čeprav ne spada prav sem. Bilo je leta 1906. v berlinskem parlamentu. Tedaj je med svojim govorom vrgel nek poslanec Centruma (konservativec) v novinarsko ložo prav krepko psovko. Novinarji so molčali. Prihodnji dan ni bilo v časopisih o državno zbornski seji niti črke. Zopet je bila seja. V časopisih niti črke. Tretji dan je imel nemški kancler zunanjepolitični govor — v časopisih niti črke. Vsa javnost se je razburila. Še isti teden je objavil tisti poslanec v vseh časopisih prav ponižen preklic in opravičilo. Tako se je končala prva in menda zadnja stavka novinarjev...

SODOBNI OBRAZI

Državnik, ki bi moral postati trgovec

Chamberlain je gotovo danes eden izmed najbolj znanih državnikov na svetu. In vendar je v njegovem značaju le malo črt, ki bi ga mogle narediti pri občinstvu bog ve kako priljubljenega. Strog, skoro suhoparen, brez vsakršnega patosa kakor kak soliden trgovec, nima niti ene posebnosti, ki bi se je mogla fantazija občinstva oprijeti. Njegova znamenita marelja, ki ga je po Evropi proslavila, na Angleškem ni prav nikaka posebnost, saj jo nosijo tam skoro vsi Angleži. Zdi se, da se ima za svojo popularnost bolj zahvaliti svoji funkciji kot britanski ministrski predsednik v dobi velike vojne kakor svoji osebnosti. V tem se bistveno razlikuje od večine svojih prednikov in tovarišev. Njegovi govori niso bog ve kako navdušeni niti bog ve kako duhoviti. Strogo stvarni so, kakor kak trgovski obračun. Morda je prav v tem tudi del skrivnosti njegovega uspeha...

Ime Chamberlain bo ostalo z zgodovino Velike Britanije tesno povezano. Ne le po zaslugi Neville, ampak po zaslugi njegovega očeta Josepha in njegovega polbrata Austena, ki sta igrala v angleški politiki polpreteklo dobe važno vlogo. In vendar tu ne gre za kako znamenito lordsko družino, kakor n. pr. pri Churchillih, ampak za prav skromne čevljarje. Nič manj kakor enajst članov rodbine Chamberlain je bilo svoj čas čevljarjev. Pet generacij se je bilo posvetilo tej, nad vse castni obrti. Šele Chamberlainov oče se je bil tej obrti izneveril in postal najprej prav radikalen, potem pa strogo konservativen politik. Stari Chamberlain, ki si je bil postavil v Birminghamu ne posebno dobro idočo tovarno za vijake, se je bil odločil, da naloži svoj denar v kako plantažo sisala (neke vrste lan), ki so ga gojili na Bahamskih otokih. In ker je bil prepričan, da bo njegov sin Austen boljši politik kakor Neville, je poslal Neville na plantažo, Austenu pa je dal vso vzgojo, ki jo potrebuje angleški politik.

Toda Neville se je po sedmih letih samote (na njegovi plantaži je živel samo z njim vred le pet Evropejcev) zopet vrnil v Evropo. Razumljivo je, da je to njegovo »pregnanstvo« vplivalo močno na njegov itak precej molčeči in zaprti značaj. Poročil se je precej pozno z Irko Mis Annie Vere Cole. Pravijo, da ga je ona pripravila za politično kariero. Najprej je bil Birminghamski župan, kakor pred njim njegov polbrat in njegov oče, potem pa je prišel v parlament ter v ministrstvo. Ko je bil finančni minister, si je pridobil radi svoje izredne varčnosti splošne simpatije londonske City (trgovskih in finančnih krogov).

In tako je bil Neville Chamberlain prav pripraven za vodstvo države v času, ko zahteva vojna izredno štednjo. Chamberlain ni nikak demokratični ideolog, ki bi načelno odklanjal diktaturo ali diktatorje, v tem se bistveno razlikuje od svojega sedanjega tovariša Edena, s katerim se je bil že enkrat razšel.

Privatno pravijo, da je sicer nekoliko molčeč, a vendar prijazen gospod, ki strastno rad ribari. Ko je postal leta 1923. finančni minister v Baldwinovi vladi, je zapisal: »Kako čudovit dan! Dopoldan sem ujel dve veliki postrvi, popoldan pa sem postal finančni minister!« Poleg ribarjenja pa pozna Chamberlain, ki je že 70letnik, še dve strasti: metulje in opazovanje ptic. Veselje do metuljev mu je ostalo še izza njegovega bivanja v tropih, piče pa opazuje vsako jutro med zajtrkom skozi okno. Nekoč je sredi hude finančne debate v parlamentu našel še do-

„Vlada Velike Britanije je sklenila ...“

Nekaj o ustroju Britskega imperija

Kolikokrat čitamo v časopisu poročila o vladi Velike Britanije, a le redko kdo ima o tej vladi jasne predstave, saj je pod tem imenom razumeti morda najbolj zapleteno organizacijo oblasti na svetu. V mali stari hišici 10 Downing Street se zbirajo predstavniki pol milijarde ljudi vseh narodov in ras, ki imajo najrazličnejše pravice in dolžnosti. Poleg lorda kancelerja n. pr., čigar položaj sega 900 let daleč v zgodovino, torej v dobo izpred Viljema Osvajalca, sedi minister za Zvezo narodov, položaj, ki so ga ustvarili komaj leta 1935. Razen teh dveh je še vse polno ministrov in podtajnikov, ki se komaj sami zavedajo svojih kompetenc. Bivši notranji minister Herbert Samuel je zapisal, da si ni mogoče predstavljati bolj zapletene organizacije kakor je ta. Niti en strokovnjak državnega prava bi si ne mogel izmisliti nekaj podobnega, razen v zmedenosti. Ta ustroj ima vse mogoče nedostatke in je izpostavljen najhujšim kritikam. Samo eno dobro lastnost ima: on funkcionira.

Vzemimo samo primer državnega podtajnika za Indijo. On vodi nadzorstvo nad 360 milijoni ljudi (torej nad eno petino vsega človeštva!) Uprava teh milijonov je v rokah državnega podkralja za Indijo, guvernerja 11 provinc in knezov 560 držav. V teh pokrajinah so samostojne zakonodajne skupščine in poleg teh še neka višja zakonodajna skupščina za vso Indijo. Indijcem so obljubljene posebno sedaj v vojni velike pravice. Zakon predvideva, da se bodo mogli in morali vsi Indijci omejiti na skupno vseindijsko skupščino in vlado, ki bo prevzela nekatere pravice in odgovornosti od angleških oblastnikov, seveda ne vseh.

Drugi prav tako zanimivi minister je državni podtajnik za kolonije. Njemu so podrejene vse angleške kolonije, kakih 40 področij od majhne sv. Helene s 4000 prebivalci pa do Nigerije z 20 milijoni prebivalcev. Vsako izmed teh področij ima svojega lastnega guvernerja in svoj upravni ustroj od popolne samouprave z izvoljenim narodnim predstavništvom pa do največjega absolutizma brez vsakršnih političnih pravic.

Tudi odgovornosti državnega podtajnika za dominije so zelo zapletene. Ti dominiji so prav za prav že nekake samostojne države z lastnimi vladami. Tako Kanada, Avstralija, Nova Zelandija, Južna Afrika in Irska svobodna država. Vse te države so povezane v britanski imperij samo po vladarjevi osebi in seveda po tajniku, ki mora med njimi in osrednjo vlado posredovati. Generalni guvernerji dominijev niso imenovani na predlog vlade, ampak na predlog dominijev samih. Imenuje jih angleški kralj.

V vladi je nadalje še podtajnik za Škotsko, ki ima tudi neke vrste avtonomijo. Do leta 1916 je bil v vladi tudi minister z naslovom Podtajnik pri irskem podkralju, danes, ko so si Irci že priborili položaj dominija, tega ministra ni več. Irska je sploh zelo zanimiva. Severna Irska (ena četrta vse Irske) ima tudi svoj parlament in svoje ministrstvo z Anglijo, Škotsko in Wallesom tvorijo Združene kraljevine Velike Britanije in Sev. Irske. V osrednji vladi je notranji minister obenem zveza med angleško vlado in vlado Sev. Irske. Včasih, ne vedno, je v tej službi združen tudi položaj zastopnika Kanalskega otoka in otoka Man, ki imata tudi svoje parlamente in guvernerje. Ta dva otoka sta sicer del Velike Britanije, ampak ne spadata v Zedinjene kraljevine.

Vseh vlad, ki imajo v tej osrednji britanski vladi svoje zastopnike ni nič manj kakor 53. (Če štejemo vso Indijo z 11 provincami in 560 kneževinami kot enoto).

Človek se mora res čuditi, kako se more taka zmes med tradicijo in sodobno demokracijo še držati in ohraniti. Vendar pa nam kaže čas, da ni ustroj tisto, kar drži Veliko Britanijo skupaj ampak osebne vezi in morebitni skupni interesi. Današnji gospodarji Velike Britanije se zavedajo, da se more vzdržati ta ustroj samo tako dolgo, kakor bo tvoril za vse te tako različne narode neko jamstvo varnosti in urejenosti ter bo ščitil skupne koristi.

jih obložili z gladkimi železnimi ploščami, tako, da se podgane niso mogle vzpenjati na breg.

Treba je bilo ubiti one podgane, ki so bile že v mestih, po hišah, kanalih in kletah. Dvignila se je cela narodna vojska. Ljudje so si mazali telo z naftalinom, ki naj bi jih obvaroval pred bolhami ter so z vsem mogočim orožjem šli v boj proti podganam. Podirali lesene hiše, kjer drugače ni bilo mogoče podgan iztrebiti, čistili kanale, vsako hišo, v kateri se je nahajal kdo okužen po kugi so izpraznili in hišo zažgali. Prišlo je do velikih nemirov, ker so morali požgati cele četrti, kjer so bivali po večini revni domačini.

Iz Avstralije so naročili pse foksterierje, ki so znani, da so zelo spretni v lovljenju podgan. Drugi spet so izvežbali podlasice, da so napadale podgane. Ustanovili so cele letede bojne edinice proti podganam. Sodelovalo je celokupno prebivalstvo, a zato uspeh ni izostal. Glavno mesto Filipinov, Manila, kjer je kuga zelo razsajala, je bilo v teku meseca dni očiščeno podgan in vsled takojšnje izolacije bolnikov in zažiganja mrtvecev, ki so umrli od kuge, je epidemija kuge popolnoma ponehala.

Najminenitnejši govor na svetu

Znani ameriški kritik Christopher Morley je objavil v »The Golden Book Magazine« govor, s katerim je nameraval stopiti pred delavce pred svojega šefa, da ga zaprosi za povišanje plače in govor, ki ga je res imel pred svojim šefom.

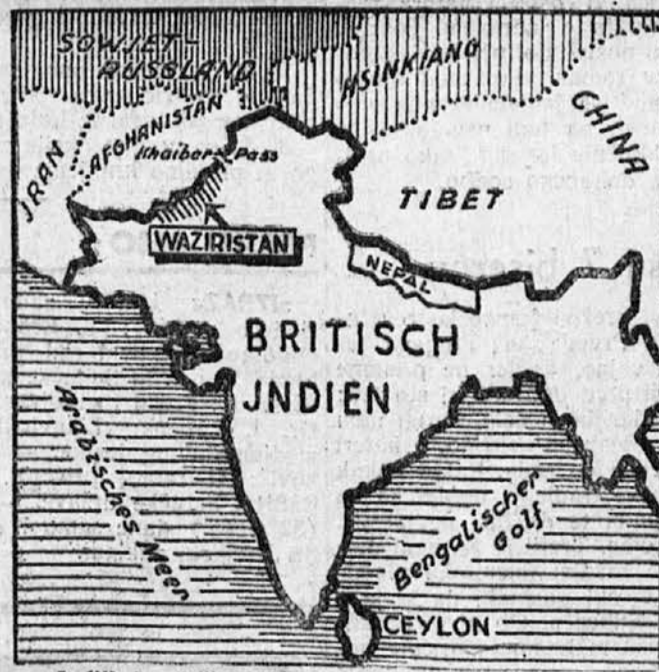
Govor, katerega je nameraval imeti, je bil sestavljen tako-le: Priznali boste, gospod ravnatelj, da je kakovost mojega dela taka, da me ni mogoče nadomestiti s kakršno koli novo močjo. Zelo pa sem začuden nad dejstvom, da firma, ki je vendarle v teku dolgih let spoznala vrednost mojega dela, ne da vidnega priznanja s tem, da mi poviša plačo. Ne jezim se sicer, gospod ravnatelj, nad tem, vendar sem nekoliko — užaljen. Lahko rečem, da sem bil zelo potrpežljiv. Svoje delo sem opravljal vedno z nezmanjšano vestnostjo in upam si trditi, da sem pripomogel k napredku firme. V svojem oddelku sem delo tako uredil, da lahko trdim, da donša ravno moj oddelek trdiki velike dobičke. Razumeli boste in razumeti morate, da bom v primeru, da ste vi, gospod ravnatelj, drugega mnenja, primoran, da si poiščem drugo mesto, kjer bodo upoštevali delavnost in vrednost mojega prizadevanja za firmo.

Ko pa je mož stopil pred ravnatelja, je povedal sledeče: Gospod ravnatelj, ako niste preveč zaposleni, je tukaj še neka zadeva — v resnici izgleda stvar tako — gospod ravnatelj, jaz mislim, da bi mogli — čeprav so časi slabi... da, res me veseli, ko vidim, da kljub temu tvrdka prospava in da je promet živahnejši... prepričan sem, da je k temu pripomogel moj oddelek... ampak da vam povem resnico, gospod ravnatelj, jaz bi rad vedel... seveda prepustim sodbo popolnoma vam in jaz ne bi na tem vztrajal, kajti ni mogoče na mestu, da o tem sploh začenjam govoriti... ampak mislim sem si, da bi mogli vzeti v obzir in premišljevanje, da bi se mi kdaj v bodoče, o priliki vsaj nekoliko zvišala plača.

□ Nemčija namerava prekiniti svoje diplomatske odnose z Urugvajem, pišejo listi.

* Obzor poroča, da je v Zagrebu izšel nov slovenski tednik pod naslovom: »Nova ljudska pravica«.

INDIJA

V Waziristanu v Indiji je prišlo dopovnih nemirov, poročajo nemški časopisi.

Črna smrt

Tako imenujejo z drugim imenom kugo. V 14. stoletju se je ta grozna bolezen pojavila v orientu, je prešla v severno Afriko in prednjo Azijo in od tod po trgovskih poteh in po ladjah tudi v Evropo. Najbolj je divjala kuga na Angleškem, kajti tja so jo prinesle trgovske ladje v največjem številu, ker so se prebivalci angleškega otoka že od nekdanj baviili s pomorsko trgovino. V enem letu je umrla skoro polovica prebivalstva An-

glije, pa tudi v Evropi ni bilo mnogo boljše.

Proti koncu 19. stoletja se je kuga znova pojavila in sicer je prišla iz Honkong, je prešla ocean in se ustalila na filipinskih otokih.

Stoleta in stoletja je bilo človeštvo brez moči proti tej bolezni. Šele l. 1907. je indijska komisija za pobijanje kuge ugotovila, da so podgane v tesni zvezi z razširjanjem te bolezni. Razen tega pa je ugotovila, da so bolhe zelo nevarne nositeljice kuge. Bolha pride od okuženega človeka na zdravega, ga piče, da bi se napila krvi, človek se kraspa in neho-te naredi pot bacilom, ki jih je bolha prinesla s seboj. Umrljivost pri kugi je 90%.

Ko so spoznali razširjevalce bolezni, so začeli na Filipinih paziti na to, da se nobena ladja ni približala obali več kakor 20 metrov. Verige, s katerimi so bile ladje privezane k bregu, so bile tako zavarovane, da podgane po njih niso mogle na kopno. Nato so zgradili betonska pristanišča s previsnimi stenami, ki so

Janezek gre s konjičkom po svetu.

„Lama“ nova modna in konfekcijska trgovina **Vas vabi!**

Maribor, Jurčičeva ulica 4

Vabimo Vas na brezobvezen ogled trgovine. Vodili bomo volno, ročna dela, nogavice, pletenine, perilo za dame in gospode, plašče, obleke, klobuke itd. po solidnih cenah. Priporočamo se in jamčimo za solidno postrežbo.

„Lama“, Jurčičeva ul. 4

Oglejte si našo bogato zalogo!

MARIBORSKA TISKARNA D. D.

VODILNO TISKARSKO PODJETJE SEVERNE SLOVENIJE
POSTREZEMO HITRO, DOBRO IN PO NIZKIH CENAH
TELEFON 25-67, 25-68, 25-69

MARIBOR
KOPALISKA ULICA 6

TISKARNA

LITOGRAFIJA

OFFSETTISK

KAMNOTISK

BAKROTISK

ANILINSKI TISK

KNJIGOVEZNIKA

KARTONAZA

PLAKATIRANJE

Oglejte si

krasne s kristalom in porcelanom bogato založene izložbe tvrdke

I. Kovačič

Slovenska ul. 10 in Koroška c. 10

Tam boste našli najprimernejše božično darilo trajne vrednosti!

Presenečljivo nizke cene!

Mali oglasi

beseda 0-55 din,
dopisovanje po
1-50 din; inse-
ratni davek do
40 besed 1- din,
nad 40 besed
2- din. Za šitri-
rana pisma se
plača 10- din.
Za odgovor
je priložiti 3-
din v znamkah

Oglasi v „EDINOSTI“ posredujejo med mestom in deželo!

Dopiši „Edinosti“

SV. ANA V SLOV. GOR.

Pojasnilo. Z ozirom na članek »Red na našo pošto«, ki je bil objavljen v »Edinosti« z dne 9. dec. t. l. pojasnjem, da navedbe v katerih se navaja netočno poslovanje pošte, niso točne. V tem smislu se zahvaljujem uradnici ge Kaučič, da je odstopila od tožbe. — Rajh J.

ROGASKA SLATINA

Pevski dom »Sloge« nameravajo zgraditi člani Pevskega in prosv. društva »Sloge« v Rog. Slatini. Dom bo stal ob banovinski cesti med slatinsko postajo in Sv. Križem. Društvo si je letos jeseni osnovalo tudi orkester in jazz, ki bo nastopil v celoti na Silvestrovem večeru, ki ga priredi »Sloga« pri Pošti. Podjetnost društva je hvalevredna!

V II. draginjski razred. Merodajni krogi so sprožili akcijo, da se prevede zbog vsak dan občutnejše draginje Rog. Slatina v drugi drag. razred. Misel je dobra; upamo, da bo tak tudi uspeh.

Božičnica. Ubožni šolarji obeh šol so bili tudi letos obdarovani z obutvijo in oblekami. Za blago se je izdalo skupaj okroglo 10.000 dinarjev.

Zdravilišče pozimi. Letos je odprl zdraviliški obrat za bolnike tudi v zimski dobi. Dijetična kuhinja postuje v novem hotelu Jugoslovanskega kralju.

Silvestrov večer se bo vršil po dolgih letih zopet enkrat, in sicer v nedeljo 31. tm. pri Pošti s peštrim sporedom. To se pravi: letos ne bo treba biti ob prehodu iz starega v novo leto nikomur v Rog. Slatini dolg čas!

Meščanski dom bo priredil 23. t. m. v restavraciji Vučak božičnico na kateri bo obdaroval dvajset otrok. — Razen tega bo v bližnjih dneh tudi občina obdarovala najrevnejše občane predvsem s praktičnimi darili, ki jih bo prinesla tradicionalna nabiralna akcija.

Občni zbor Prekmursko prosvetno okrožje je imelo pred nedavnim svoj občni zbor na katerem je bil izvoljen za predsednika g. Bejek, župnik pri Sv. Lebeščanu. — V okrožju je danes včlanjenih 13 prosvetnih društev.

Pred dnevi se je mudila v Soboti banovinska komisija, ki je po nalogu ministrstva za trgovino — po tozadevni pritožbi — pregledala prostore, kina Central, ki mu je bilo prepovedano vrtenje filmov. Komisija je našla v redu vse, razen operacijske celice, ki se bo morala povečati.

Na vidiku je, po zgledu tovrstnih prireditvev v mnogih slovenskih mestih, tudi v Soboti — zborovanje žensk za doseg volilne pravice.

Gledališka prireditvev. Tukajšnje Prosvetno društvo je 16. in 17. t. m. uprizorilo v režiji prof. Potokarja znano Timmermansovo igro: Zupnik cvetočega vinograda. — Igro je obiskal dober del tuk. občinstva.

V soboškem srezu je bilo na deset »nezasedenih« učiteljskih mest imenovanih odgovarjajoče število učiteljic oz. učiteljev. »Nezasedenih« je ostalo še 21 mest.

NOVA CERKEV PR CELJUI

Božičnica. V nedeljo, 17. t. m. so pripravili tukajšnji šolski otroci lepo uspelo Golijevo božično igro »Peterčkove poslednje sanje«. V igro so bili vpleteni rajalni nastopi s spremljevanjem klavirja in pevske točke. Vsi otroci brez izjeme so odigrali svoje vloge prav spretno, zakar gre zahvala tukajšnjemu učitelstvu.

ORMOŽ.

Tukaj se je v dvorani Kletarskega društva vršila v torek, 19. t. m. vinska razstava in sejem. Na razstavo je bilo poslanih 156 vzorcev iz ormoško-ljutomerskih gor, Strigove, Vinice in Haloz. Vina so v splošnem dobre kvalitete, vendar še ne dovoli dozorela. Opaža se, da je večina vin že v rokah vinskih trgovcev in da imajo kmetje le še male zaloge, zato je pričakovati v kratkem porasta cen. Obisk razstave in sejma je bil občutno manjši, kot smo bili vajeni na sličnih prireditvah doslej. Sicer je pa december za prirejanje razstav absolutno preran, kot se je to ponovno izkazalo. ič.

SV. BOLFENK PRI SREDIŠČU

Dramatski odsek tukajšnjega izobraževalnega društva »Lipa« vprizori na praznik na Stefanovo, 26. dec. ob 6. uri zvečer v šoli Meškovo dramo v treh dejanjih »Pri Hrastovih« Vsi ljubitelji dobre igre se vabijo, da si to lepo igro ogledajo.

KOG

Preteklo nedeljo se je v šoli vršil 2. redni občni zbor bolfenške podružnice Sadjarskega in vinarskega društva, katerega je vodil predsednik g. Joško Tomazič, ki je po uvodnih besedah pozdravil številne prisotne člane in goste, predvsem delegata SVD g. Jakoba Znidariča in predsednika občine g. Orešnika Petra.

Iz sledečih izčrpnih poročil smo posneli, da je bilo delo podružnice uspešno, saj se je posadilo precej novih dreves ter se vršilo temeljito gnojenje in škropljenje sadnega drevja, zakar je podružnica skupno nabavljala škropiva gnojila, kakor tudi posejevala škropilnice. Tudi blagajniško stanje se je zboljšalo in pristopilo je nekaj novih članov, tako da šteje podružnica sedaj 32 članov. Sprejet je bil delovni načrt, da bomo prihodnje leto kupili še eno škropilnico in zgradili moderno, potrebam našega kraja odgovarjajočo sušilnico. Nato je g. Znidarič predaval o negi drevesne krone in oskrbi drevja, kateremu so navzoči pazno sledili.

Na predlog so bili z vzklikom soglasno izvoljeni v novi odbor sledeči gg.: predsednik Joško Tomazič iz Vitana, podpredsednik Robert Košar iz Koga, tajnik Franjo Puklavec iz Vitana, blagajnik Anton Topolovec iz Jastrebec; odborniki: Ivan Šešek, Kog, Albin Zabavnik, Vodrance; Plohl Alojz, Kog, Orešnik Peter, Jastrebec in Rodiga Jožef, Kog. — Nadzornika sta Sever Stefan in Zabavnik Jakob.

Imena članov podružničnega vodstva, ki jih poznamo kot dobre ni marljive javne gospodarske delavce, nam jamčijo, da bo podružnica tudi v bodočem letu napredovala in svoj cilj dosegla. Daj Bog, da bi tudi prilike za izvedbo velikega načrta bile ugodne! — c.

OGLAŠUJTE V »EDINOSTI«!

ZAKONITE PRAVICE VPOKLICANIH VOJAŠKIH OBVEZNIKOV IN NJIHOVIH RODBIN. Zbral, uredil in izdal: Stanko Vidovič, Maribor, Gledališka ulica 10. Majhna žepna velikost. Strani 28. Sešitek je praktičen priročnik in svetovalec za naše vojaške obveznike. Dobi se pri izdajatelju, v knjigarnah in večjih trafikah. Cena 3 din, po pošti 3,50 din, lahko v znamkah. Priporočamo. — A. Ž.

Praktični nasveti

Ako hočemo ohraniti večjo množino surovega masla dalj časa, naj se izdelano surovo maslo čimprej potrosi s solitrom in nato dobro pregnete. Na vsakih 5 kg masla naj se dene trideset gramov drobno stolčenega solitra. Ko je to dovršeno, maslo dobro stlačijo v kakšno leseno ali pa lončeno posodo; posoda se pokrije nato s platnom in dene v hladen prostor.

Fiziolova voda je izvrstna za pranje svilenega in linovolnenega blaga. Na približno štiri litre deževnice se skuha pol kilograma slihaga, belega fižola. Fižol se odcedi, vodo pa, ki ne sme biti osoljena, postavi tako dolgo na hladen prostor, da postane mlačna. Namoči vanjo stvari, katere misliš oprati, in stiskaj blago z obema rokama nekaj časa v tej vodi. Nato ga izplakni še parkrat v čisti mlačni vodi, stisni, da odteče voda, in zlikaj narobe. Tako oprana surova svila postane kakor nova. Tudi madeži od črnila, masti in rdečega vina izginejo, ako niso že prestari.

Kako izgubi kisló zelje slab okus? Kisló zelje, ki dobiva slab okus, zalivaj kadar ga odzameš z žganjem ter ga pokrij s suknom, namočenim v žganju. — Kisló zelje dobi izvrsten okus po vinskem kisu, če deneš na dno zeljnate kadi 10—15 cm debelo plast vinskih tropin, ali bolje grozdja, ter plast pokriješ z zeljnatimi vehami. Na to plast natlačij zelja in ga dobro pokrij.